

پیش‌بینی هوش هیجانی توسط کیفیت دلبستگی به خدا در بین دانشجویان

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۱۰

کد مقاله: ۵۱۶۲۸

بتول سعادت^۱

چکیده

امروزه دلبستگی به عنوان سازه‌ای تحولی و مؤثر بر رشد دانشجویان مورد توجه قرار گرفته است. در واقع دلبستگی به خدا نه تنها دانشجویان را در مسیر درست قرار می‌دهد بلکه آن‌ها را در توانایی بازشناختن، اداره کردن و استفاده از هیجان‌هایشان یا به طور دقیق‌تر هوش هیجانی‌شان یاری می‌رساند. هدف پژوهش حاضر بررسی پیش‌بینی هوش هیجانی توسط کیفیت دلبستگی به خدا در بین دانشجویان غیر انتفاعی خيام در سال ۹۶-۹۷ بود. از این رو تعداد ۳۶۲ پرسشنامه از طریق فرمول کوکران برای جامعه‌ی معلوم تعیین گردید. لذا ۳۷۰ پرسشنامه بین دانشجویان دختر و پسر توزیع شد که از این تعداد ۳۶۲ پرسشنامه قابل قبول و به منظور تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار گرفت. این پرسشنامه‌ها شامل پرسشنامه‌های کیفیت دلبستگی به خدا و هوش بار-ان بودند. به منظور تجزیه و تحلیل از نرم افزار SPSS و روش آماری رگرسیون خطی و چندگانه استفاده گردید. نتایج نشان داد که تمامی مولفه‌های کیفیت دلبستگی به خدا به غیر از اعتراض به جدایی بر هوش هیجانی درون فردی تأثیر گذار می‌باشد. در زمینه تأثیر اعتراض به جدایی، جوارجویی، دید مثبت نسبت به خود و دید مثبت نسبت به خدا به عنوان مولفه‌های کیفیت دلبستگی به خدا بر هوش هیجانی بین فردی تأثیر گذار می‌باشد. در زمینه تأثیر مولفه‌های کیفیت دلبستگی به خدا تنها پایگاه ایمن و منبع آرامش به عنوان مولفه‌های دلبستگی به خدا بر مدیریت استرس تأثیر گذار می‌باشد. همچنین از بین مولفه‌های کیفیت دلبستگی به خدا تنها پایگاه ایمن و منبع آرامش بر خلق و خوی عمومی تأثیر گذار می‌باشد. از بین مولفه‌های کیفیت دلبستگی به خدا تنها اعتراض به جدایی، جوارجویی، دید مثبت نسبت به خود بر سازگاری تأثیر گذار می‌باشد.

واژگان کلیدی: اعتراض به جدایی، پایگاه ایمن، جوارجویی، دلبستگی به خداوند، دید مثبت از خدا، دید مثبت نسبت به خود، منبع آرامش، هوش هیجانی

دلبستگی را پیوند عاطفی نسبتاً پایداری تعریف می‌کنند که بین کودک و یک یا تعداد بیشتری از افراد که در تعامل منظم و واقعی با وی هستند ایجاد می‌گردد (سلطانی، ۱۳۹۴). با دقت در تعریف فوق چند نکته اساسی قابل استناد است، نخست این که دلبستگی یک پیوند و رابطه بین فردی است. دوم این که این ارتباط، یک ارتباط عاطفی است و مسلم است که هیجان‌های مختلفی در این ارتباط درگیر خواهد بود سوم اینکه این ارتباط نسبتاً پایدار است. بنابراین با توجه به مفهوم الگوهای فعال درونی و بازنمایی‌های ذهنی از خود و دیگران، کیفیت این پیوند، موزه‌های وسیعی از روابط بین فردی و درون را در زمان حال و آینده تحت تأثیر قرار خواهد داد. از طرف دیگر هوش هیجانی توانایی فرد در بازنگری احساسات و هان‌ها خود و دیگران، تمایز قائل شدن بین آنها و استفاده از اطلاعات هنجانی در حل مسئله و تعلم بخشی رفتار تعریف شده است (تینام و ماید، ۲۰۱۵) در واقع هوش هیجانی بر توانایی توجه، پردازش و تعلم بخشی هیجان‌های تجربه شده در بطن روابط اشاره دارد. با ملاحظه مطالب فوق می‌توان استنباط کرد کیفیت پیوند عاطفی کودک با افراد مهم زندگی‌اش می‌تواند در رشد و شکل‌گیری قابلیت هیجانی وی نقش داشته و تأثیر فراوانی در روابط بین فردی و درون فردی آینده او داشته باشد. خدا به عنوان چهره دلبستگی، پایگاه امنی بر ای رفتارهای کاوش و پناهگاه ایمن در زمان پریشانی یا تهدید برای مؤمنان در نظر گرفته می‌شود و زمانی که مؤمنان از خدا دور یا جدا می‌شوند، احساس اضطراب می‌کنند. مؤمنان خواستار نزدیکی به خدا هستند و این تماس برای آنان در میان ارتباط با خدا در شکل‌های دعا و مشارکت در فعالیت‌های مذهبی دلپذیر است. همچنین زمانی که مؤمن خبرهایی در مورد مرگ و از دست دادن عزیز خود دریافت می‌کند، تمایل دارد که به خدا به عنوان پناهگاه امن، نزدیک شود تا دوباره حس امنیت و آرامش را به دست آورد. همچنین فرد با اعتقاد به اینکه خدا اساس ایمنی است، احساس قدرت نموده، اعتماد به نفسش هنگام اضطراب و ترس افزایش می‌یابد. این احساس ایمنی به آرامش درونی در فرد منجر شده، وی را برای مقابله با مشکلات و چالش‌های زندگی آماده می‌کند. بنابراین، این احساس ایمنی، پادزهری در برابر ترس و اضطراب است (مشایخی؛ ۱۳۹۴).

۲- اهمیت و ضرورت تحقیق

اگر استدلال را از لحاظ قیاسی پیگیری کنیم، می‌توانیم بگوییم که همان فرایندی که در دلبستگی انسانی به عنوان میانجی بین سلامت و فشارهای محیطی عمل می‌کند، می‌تواند ارتباط دهنده سلامت و شکوفایی معنوی و دلبستگی به خدا باشد. افرادی که پیوند عاطفی ایمن در آنها شکل می‌گیرد می‌توانند طرحواره‌های شناختی-هیجانی خود را درونی کرده و الگوهای روانی خود (به عنوان افراد با ارزش برای مراقبت) و دیگران (به عنوان افرادی قابل اعتماد، انکاء در دسترس و حمایت کننده) را شکل داده و آنها را به صورت طرحواره‌های روانی در آوردند (بالبی، ۱۹۸۸، سروف و واترز، ۱۹۷۷). این پیوند عاطفی ایمن موجب حفظ عواطف و هیجان‌های مثبت شده و در کاهش شدت هیجان‌های منفی تأثیر گذاشته و افراد را در مقابل ناگواری‌های مقاوم می‌سازد (شور، ۲۰۱۳). طرحواره دلبستگی ناایمن موجب پردازش اطلاعات سوگیرانه، تنظیم هیجان‌ها ضعیف و آسیب‌پذیری در مقابل اختلالات روانی در ارتباط با استرس‌های محیطی می‌باشد (سروف، ۲۰۰۵، والتر و شیوت، ۲۰۰۶).

هوش هیجانی هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیر مستقیم با سلامت روان رابطه دارد، سلامت روان یکی از موضوعات مورد علاقه متخصصان بهداشت، روان‌شناسان و پژوهشگران حوزه روان‌شناسی می‌باشد. هوش هیجانی بر بهداشت روانی افراد تأثیرگذار است (تقوی و همکاران، ۱۳۹۳). اصولاً فرض بهداشت روانی، منتهای معنویت دینی و فرزانی عرفانی، ناممکن است و ناشی از انسان‌شناسی کژتابانه است. خانه بهداشت روانی در سطوح متافیزیولوژیک، بی‌عرفان توحیدی دین، سست و شکننده است (طاهری پور، ۱۳۹۰) افراد جامعه با هم متفاوت هستند، ارزش‌ها، نیازها و مسائلشان در شرایط و موقعیت‌های زمانی و مکانی و موقعیت‌های مختلف، تغییر و تحول پیدا می‌کند ولی آنچه که از همه مهم‌تر است، سطح بالای سازگاری و انطباق با محیط و شرایط بوده، به طوری که فرد بتواند با سبک زندگی که انتخاب می‌کند کنار بیاید و هم بتواند تضادها و کشمکش‌های درونی و عقده‌ها و بنیان‌های سرکوفته درونی و ذهنی را حل کند و هم بتواند رابطه منطقی و معقول با افراد و محیط برقرار کند و به عنوان یک انسان متعادل، رفتاری بهنجار داشته باشد (نوابخش و پور یوسفی، ۱۳۹۴).

هوش هیجانی نقش اصلی در فرایند رهبری ایفا می‌کند و باعث تنوع در منابع قدرت می‌شود. از اختلالات روانی پیشگیری اولیه به عمل می‌آید و باعث توانمندی انسان و بعد شایستگی‌های شخصی و اجتماعی می‌شود با توجه به اهمیت کیفیت دلبستگی در بهزیستی افراد می‌توان خطوط پژوهشی زیر را برای آینده ترسیم نمود: بررسی ارتباط دلبستگی با مؤلفه‌های مختلف روان‌شناسی، سلامت مانند شادمانی، امیدواری، کیفیت زندگی، خلاقیت، بررسی میزان تغییر پذیری کیفیت دلبستگی از طریق آموزش مهارت‌های ارتباطی به کودکان و بزرگسالان می‌باشد.

دلبستگی به خدا یکی از سازه‌های مهم فرایند تحولی است که علیرغم ارتباط آن با متغیرهای روان‌شناختی، در تبیین هوش هیجانی بیشتر مورد بررسی قرار گرفته است. افزون بر این، آمیخته بودن دلبستگی به خدا با مذهب به عنوان سازه‌های پیچیده و دخیل بودن شرایط اجتماعی و فرهنگی در نوع برداشت از خدا و شرایط تحولی افراد و نوع آموزشی که افراد از جامعه، فرهنگ و والدین دریافت می‌کنند، شرایط متفاوتی را ایجاد می‌کند (فیلپس و دونلاوی، ۲۰۱۴).

۳- اهداف تحقیق

هدف اصلی: پیش بینی هوش هیجانی توسط کیفیت دلبستگی به خدا و مولفه‌های آن در بین دانشجویان دانشگاه غیر انتفاعی خیام

اهداف اختصاصی:

- پیش بینی بین هوش هیجانی درون فردی توسط کیفیت دلبستگی خدا و مولفه‌های آن در دانشجویان دانشگاه غیر انتفاعی خیام
- پیش بینی بین هوش هیجانی بین فردی توسط کیفیت دلبستگی خدا و مولفه‌های آن در دانشجویان دانشگاه غیر انتفاعی خیام
- پیش بینی بین مدیریت استرس توسط کیفیت دلبستگی خدا و مولفه‌های آن در دانشجویان دانشگاه غیر انتفاعی خیام
- پیش بینی بین خلق و خوی عمومی توسط کیفیت دلبستگی خدا و مولفه‌های آن در دانشجویان دانشگاه غیر انتفاعی خیام
- پیش بینی بین سازگاری توسط کیفیت دلبستگی خدا و مولفه‌های آن در دانشجویان دانشگاه غیر انتفاعی خیام

۴- فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی: کیفیت دلبستگی به خدا و مولفه‌های آن، هوش هیجانی در دانشجویان را پیش بینی می‌کند.
فرضیه فرعی:

- کیفیت دلبستگی به خدا و مولفه‌های آن، هوش هیجانی درون فردی در دانشجویان را پیش بینی می‌کند.
- کیفیت دلبستگی به خدا و مولفه‌های آن، هوش هیجانی بین فردی در دانشجویان را پیش بینی می‌کند.
- کیفیت دلبستگی به خدا و مولفه‌های آن، مدیریت استرس در دانشجویان را پیش بینی می‌کند.
- کیفیت دلبستگی به خدا و مولفه‌های آن، خلق و خوی عمومی در دانشجویان را پیش بینی می‌کند.
- کیفیت دلبستگی به خدا و مولفه‌های آن، سازگاری در دانشجویان را پیش بینی می‌کند.

۵- مبانی نظری

۵-۱- هوش هیجانی

هوش هیجانی به منزله توانایی تشخیص، پردازش و مدیریت هیجانهای خود و دیگران تعریف شده است (انجل برگ و اسجورگ، ۲۰۱۵، به نقل از نوری، ۱۳۹۴).

همزمان با توسعه مفهوم هوش هیجانی در گستره سازمان و مدیریت و مطرح شدن آن به عنوان یک توانمندی دارای اهمیت انسانی، تعاریف متفاوتی از آن نیز ارائه شده است که در ادامه به چند مورد از آنها از مهم‌ترین این حوزه اشاره خواهد شد. از نظر سالووی و مایر؛ هوش هیجانی عمدتاً به عنوان توانایی فرد در بازنگری احساسات و هیجان‌های خود و دیگران، تمیز قائل شدن میان هیجان‌ها و استفاده از اطلاعات هیجان‌ها در حل مسئله و نظم بخشی رفتار تعریف می‌شود. (سالووی و مایر، ۱۹۹۷)

از دیدگاه دانیل گلنن هوش هیجانی شامل ظرفیت فرد برای قبول واقعیت، انعطاف پذیری، توانایی حل مشکلات، توانایی مقابله با استرس و تکان‌ها تعریف می‌شود. بنابراین گلنن هوش هیجانی را توانایی حفظ انگیزه، پایداری در مقابل نامالایمات، کنترل در مقابل تکانش‌ها، به تعویق انداختن کامیابی، همدلی با دیگران و امیدوار بودن می‌داند (آقاپار، ۱۳۹۰) در تعریف دیگری گلنن اشاره می‌کند. هوش هیجانی مهارتی است که دارنده آن می‌تواند از طریق خود آگاهی ف روحیات خود را کنترل کند، از طریق خود مدیریتی آن را بهبود بخشد، از طریق همدلی تأثیر آنها را درک کند و از طریق مدیریت روابط به شیوه‌های رفتار کند که روحیه خود دیگران را بالا ببرد (دوستار، ۱۳۹۵)

باران در تعریف خود از هوش هیجانیان را مجموعه‌ای از مهارت‌ها استعدادها و توانایی‌های غیر شناختی می‌داند که توانایی موفقیت فرد را در مقابله با فشارها و اقتضاهای محیطی افزایش می‌دهد (بار-آن، ۲۰۰۱؛ به نقل از دهکردی، ۱۳۹۲)

از دیدگاه ریون بارون^۱ (۲۰۱۰)، هوش هیجانی یک نمونه از شایستگی‌های هیجانی و اجتماعی است که تعیین می‌کند ما نسبت به دیگران و در کنار آمدن با فشارها و تقاضاهای روزانه به چه خوبی می‌توانیم خودمان را درک و بیان کنیم.

لیزا گاردنر در تعریف هوش هیجانی، معتقد است که هوش هیجانی توانایی فرد در شناسایی و ابزار هیجان‌ها در خود و دیگران است (آقاپار و شریف درآمدی، ۱۳۸۹)

تاکر (۲۰۰۰) هوش هیجانی را توانایی درک عواطف خود و دیگران و تمیز بین آن‌ها، برای جهت دهی فکر و عمل تعریف کرد (دهکردی، ۱۳۹۲)

وی سینگر^۱ هوش هیجانی را هوش بکارگیری عاطفه و احساس در جهت هدایت رفتار، افکار و ارتباط مؤثر با همکاران، سرپرستان، مشتریان و استفاده از زمان در چگونگی انجام کار برای ارتقای نتایج می‌داند (ونگ و لائو، ۲۰۱۳).
 بطور کلی می‌توان گفت که: هوش عاطفی، ظرفیت یا توانایی سازماندهی احساسات و عواطف خود و دیگران، برای برانگیختن و کنترل مؤثر احساسات خو و استفاده از آنها در روابط با دیگران است.

هوش هیجانی مفهومی چند عاملی از توانایی‌های شخصی و اجتماعی است که به ما در برابر مطالبات روزمره کمک می‌کند (نوری ۱۳۹۴). توانایی‌های هیجانی شخص و اجتماعی کلیدی که ساختار عاملی هوش هیجانی را تشکیل می‌دهند به شرح زیر بیان می‌دارند:

- خود توجهی: توانایی ادراک و ارزیابی دقیق خود
  - جرات مندی: توانایی بیان سازنده هیجانان
  - تحمل استرس: توانایی مدیریت مؤثر هیجانان
  - کنترل تکانه: توانایی کنترل هیجانان
  - واقعیت آزمایی: توانایی رواسازی عینی احساسات و افکار
  - انعطاف پذیری: توانایی سازش یافتگی با افکار و احساسات در موقعیت‌های جدید
  - حل مسأله: توانایی حل مشکلات شخصی و بین شخصی
  - همدلی: توانایی آگاهی و فهم هیجانان دیگران
  - روابط بین فردی: توانایی برقرار کردن روابط بهینه با دیگران
- به اعتقاد آنها، علاوه بر این مولفه‌ی کلیدی هوش هیجانی، مدل بار - ان پنج عامل دیگر را به عنوان تسهیل کنندگان رفتار هوشمندانه اجتماعی و هیجانی در بر می‌گیرد که عبارت‌اند از:
- خوش بینی: توانایی مثبت اندیشی و نگاه به نیمه‌ی روشن زندگی
  - خودشکوفایی: توانایی و مدیریت رسیدن به اهداف و توانایی‌های بالقوه
  - شادکامی: توانایی احساس سرخوشی با خود، دیگران و به طور کلی زندگی
  - استقلال: توانایی رهاشدگی از وابستگی هیجانی به دیگران و اتکا به خود
  - مسئولیت پذیری اجتماعی: توانایی شناسایی خود به منزله‌ی قسمتی از گروه اجتماعی خود و مسئولیت در قبال آن.

۵-۲- ویژگی‌های هوش هیجانی

وقایع زندگی را می‌توان به دو دسته وقایع مهم (مانند ازدواج و مرگ افراد خانواده) و وقایع روزمره (همچون ملاقات یک دوست) تقسیم نموده هوش هیجانی از عامل‌های مهم در زندگی افراد بوده که بر روی هر دسته از وقایع زندگی تأثیر بسیار دارد. ویژگی‌های هوش هیجانی همچون درک، توصیف، فهم و مدیریت احساس باعث مقابله‌ی کارآمد افراد با استرس‌های روزانه و وقایع مربوط و نیز اتفاقات مهم زندگی بوده و نتایجی همچون سلامت روانی، کیفیت مطلوب روابط، رضایت شغلی، رضایت تحصیلی و سلامت بدنی را در پی خواهد داشت. بر اساس مطالب موجود در زمینه‌ی هوش هیجانی می‌توان به دو رویکرد اشاره کرد:

رویکرد نخست، تحت عنوان رویکرد توانایی است که توسط مایر، کارسو و سالووی (۲۰۱۳) مطرح گردید. بر اساس این دیدگاه هوش هیجانی شامل مجموعه‌ای از توانایی‌ها می‌باشد و بر اهمیت اطلاعات عاطفی تأکید دارد. منطق زیر بنایی رویکرد توانایی این است که هیجان‌ها یا عواطف علامت‌های روابط هستند. این رویکرد هوش هیجانی را شامل چهار توانایی می‌داند:

- ۱- توانایی هشیاری عاطفی و هیجانی برای درک صحیح هیجانان: این توانمندی، شناخت هیجانان در چهره‌ها، موسیقی و طرح‌ها را در بر می‌گیرد.
- ۲- توانایی کاربرد هیجانان، جهت بهبود تفکر شامل:
  - ارتباط دادن دقیق هیجانان با احساسات دیگر
  - کاربرد هیجانان در جهت تغییر دیدگاه‌ها
- ۳- توانایی فهم هیجانان و معنای آنها شامل:
  - توانایی تجزیه و تحلیل و طبقه بندی احساسات و تشخیص ارتباط بین واژه‌ها (برای مثال احساساتی چون دوست داشتن و عشق هر یک در طبقه‌ای مجزا جا می‌گیرند).
  - قابلیت درک تغییرات احتمالی از یک احساس به احساس دیگر.
  - توانایی فهم احساسات مرکب مانند احساس همزمان عشق و تنفر یا ترکیبی از آنها همچون احترام به عنوان ترکیبی از ترس و تعجب.
- ۴- توانایی مدیریت احساسات: که در بردارنده توانایی شخص در مدیریت احساسات خود و دیگران می‌باشد.

دومین رویکرد، اصطلاحاً رویکرد ترکیبی نامیده شده است (برای مثال بار - ان، ۱۹۹۷، به نقل از پارسا، ۱۳۸۰). این رویکرد هوش هیجانی را به عنوان یک توانایی با صلاحیت‌های اجتماعی، صفات و رفتارها توصیف می‌کند. رویکرد ترکیبی مهارتهای عاطفی، ارزش‌های اجتماعی و رفتارها را با هم ترکیب می‌کند (کوب و مایر، ۲۰۱۴، به نقل از جوانشیر، ۱۳۹۳).

۵-۳- طبقه بندی بار - آن

طبق نظر بار - آن (۱۹۹۷، به نقل از سپهریان آذر، ۱۳۸۵) هوش هیجانی دارای پنج زیر مجموعه بوده که عبارت‌اند از:

- هوش هیجانی درون فردی که خودآگاهی - خودکنترلی، خودشکوفایی و نیز عدم وابستگی را در بر می‌گیرد.
- هوش هیجانی بین فردی که شامل همدلی، روابط بین فردی و مسئولیت اجتماعی می‌باشد.
- هوش هیجانی سازگاران که فرایند حل مسأله و رویارویی با موقعیت‌های واقعی را در بردارد.
- هوش هیجانی مدیریت استرس که شامل تحمل استرس و آسیب‌های زندگی می‌باشد.
- هوش هیجانی خلق عمومی که خوش بینی و شاد بودن را لحاظ می‌نماید.

۵-۴- طبقه بندی گلمن

بر اساس پیشنهاد گلمن (پارسا، ۱۳۸۰) زیر مجموعه‌های هوش هیجانی عبارتند از:

- خودآگاهی: به معنای شناخت احساسات و عواطف خود، تشکیل یک مجموعه واژگان برای بیان آنها و مشاهده‌ی حلقه‌های ارتباط میان اندیشه‌ها، احساسات واکنش‌های افراد می‌باشد.
- خودتنظیمی: که شامل خودکنترلی، صداقت و ابتکار می‌باشد، به بیانی دیگر خودتنظیمی عبارت است از این مطلب که در ورای هر احساس چه چیزی نهفته است (برای مثال حسادت است که موجب خشم می‌شود یا عاملی دیگر)
- انگیزش: این بخش زیر مجموعه‌های همچون میل به پیشرفت و خوش بینی را در بر می‌گیرد.
- همدلی: که از فاکتورهای مهم آن، درک احساسات، دیگران و محترم شمردن تفاوت احساسات افراد در مورد موضوعات یکسان است.
- مهارت‌های اجتماعی: که از اساسی‌ترین آنها، نحوه‌ی ابزار احساسات درونی خویش می‌باشد.

۵-۵- ویژگی‌های شخصیتی افراد دارای هوش هیجانی بالا.

به زعم گلمن (پارسا، ۱۳۸۰) نیمرخ‌های آماری مردان و زنان در این خصوص تا حدودی متفاوت است به این صورت که: مردانی که از نظر هوش هیجانی بالا هستند، از نظر اجتماعی متوازن، خوش برخورد و بشاش و در مقابل انکار نگران کننده یا ترس آور مقاومت آنان در زمینه‌ی خدمت به مردم یا حل مشکلات، قبول مسئولیت، برخورداری از دیدگاه‌های اخلاقی ظرفیتی قابل توجه دارند. در ارتباط خود با دیگران هم حسی و توجه نشان می‌دهند. زنان دارای هوش هیجانی سرشار، با جرأت هستند و احساسات خود را به طور مستقیم ابراز می‌دارند و درباره‌ی خودشان احساس بشی دارند، زندگی برای آنان سرشار از معناست، آنان هم مانند مردان، خوش برخورد و اجتماعی هستند و احساسات خود را به صورت مقتضی ابراز می‌دارند. خود را به خوبی با فشارهای عصبی منطبق می‌سازند، جایگاه اجتماعی آنان به آنها امکان می‌دهد تا به آسانی با افراد جدید روبرو شوند، با خودشان به قدر کافی راحت هستند تا آنکه بتوانند شوخ طبع، خود انگیخته و در مقابل تجارب عاطفی پذیرا باشند.

۵-۶- دلبستگی به خدا

به منظور درک درستی از دلبستگی به خدا ابتدا به مفاهیم مرتبط با آن پرداخته خواهد شد سپس این مفهوم به صورت جامع مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۵-۷- کیفیت دلبستگی

دلبستگی عبارت از پیوند یا رابطه هیجانی با یک فرد دیگر است جان باولی (۱۹۶۹) روان شناس نخستین نظریه پرداز دلبستگی بود. او دلبستگی را چنین توصیف کرده است در ارتباط روانی پایدار بین دو انسان (باولی^۱، ۱۹۶۹، به نقل از اسدی، ۱۳۹۰).

باولی عقیده داشت که پیوندهای اولیه که بین کودک و پرستارش شکل می‌گیرد تأثیر فوق العاده ای دارد و در طول تربیت احتمال بقای کودک را افزایش می‌دهد.

موضوع اصلی دلبستگی این است که مادرانی که نیازهای کودکانشان را برآورده می‌کنند، نوعی حس امنیت در آن‌ها به وجود می‌آورد. کودک می‌داند که پرستارش قابل اتکا است و این امر، پایه مطمئنی برای او به وجود می‌آورد تا به کشف جهان بپردازد.

جان بالبی پژوهش‌های گسترده‌ای درباره مفهوم دل‌بستگی به عمل آورد او دل‌بستگی را چنین توصیف کرد: ارتباط پیوند روانی پایدار بین دو انسان (بالبی، ۱۹۶۹). بالبی با این دیدگاه روان‌کاوانه موافق بود که تجربیات اولیه کودک تأثیر مهمی بر رشد رفتارهای بعدی در زندگی دارد. به عقیده او سبک‌های دل‌بستگی اولیه مادر در دوران کودکی و از طریق رابطه کودک/پرستار شکل می‌گیرد (رضازاده، ۱۳۸۹، به نقل از حمیدی، ۱۳۹۲).

طبق نظر بالبی دل‌بستگی زمانی به وجود می‌آید که رابطه گرم، صمیمی و پایایی بین کودک و مادر که برای هر دو رضایت‌بخش و مایه خوشی است وجود داشته باشد. اصطلاح دل‌بستگی گاهی به صورت مترادف با پیوستگی به کار می‌رود اما در واقع آن دو پدیده‌های متفاوتی هستند پیوستگی به احساس مادر نسبت به کودک خود اطلاق می‌شود و با دل‌بستگی فرق دارد چون مادر طبیعتاً به عنوان منبع امنیت به کودک خود متکی نیست، رفتاری که از شرایط دل‌بستگی است. همچنین بین دو واژه دل‌بستگی و وابستگی تفاوت وجود دارد. در هفته‌های نخست زندگی یک نوزاد بدون تردید به خدمات مادر وابسته است اما کودک هنوز به مادر وابسته نشده است. در حالی که یک کودک ۳-۲ ساله که با ورود فرد ناآشنا رفتار دل‌بستگی به مادر را نشان می‌دهد به مادر دل‌بسته است و نه وابسته. وابستگی در موقع تولد در اوج خود است ولی در جریان تولد کودک رو به زوال می‌رود درحالی که دل‌بستگی در موقع تولد قابل مشاهده نیست و به تدریج بعد از ۶ ماهگی آشکار می‌شود (گل‌من، ۱۹۹۵، به نقل از پارسا، ۱۳۸۳).

۵-۸- رفتار دل‌بستگی

با دل‌بسته شدن کودک به مادر یا مراقبت خود دوری مادر موجب می‌شود که کودک گریه سر دهد. از دیدگاه بالبی اساسی‌ترین خصوصیات رفتار دل‌بستگی این است که کودک به جستجوی مادر یا جانشین او برآمده و طوری رفتار می‌کند که حداکثر تماس با او را برای خود تأمین نماید. به نظر بالبی این رفتار واکنش به جدایی نیست بلکه واکنش طبیعی در مقابله هر گونه ناراحتی و احساس ناامنی است (پورافکاری، ۱۳۹۴).

نظر اریکسون درباره تأثیر حساسیت و پاسخ‌دهی مرتب و به موقع مادر در ایجاد یک دل‌بستگی ایمن در کودک و نقش این احساس ایمنی در تحول رفتاری-اجتماعی بعدی کودک، نظریه او را به نظریه بالبی نزدیک می‌سازد (دادستان، ۱۳۹۲).

۵-۹- تفاوت‌های فردی در کیفیت دل‌بستگی‌ها

پژوهش‌هایی که بر روی کیفیت دل‌بستگی انجام شده است بر دو نوع کلی دل‌بستگی کودک-مادر دلالت می‌کند. دل‌بسته ایمن و دل‌بسته نایمن. دل‌بسته نایمن خود دارای سه نوع است. دل‌بسته نایمن اجتنابی، دل‌بسته نایمن مقاوم و دل‌بسته نایمن دوسوگرا. این الگو توسط هازن^۱ و شیبور^۲ (۲۰۱۲) در سه گروه دل‌بستگی امن، اجتنابی و دوسوگرا دنبال شده است.

- دل‌بستگی بزرگسالان: گرایش پایدار شخصی است به تلاش ویژه برای دست یافتن و حفظ همجواری و ارتباط با یک یا چند شخص خاص که توانایی فراهم آوردن سلامت و امنیت جسمی و روان شناختی وی را دارا می‌باشد (برمن و اسپرلینگ^۳، ۲۰۱۰، به نقل از مظاهری، ۱۳۹۳).

- سبک دل‌بستگی ایمن: امنیت دل‌بستگی، وجود تعادل بین رفتارهای دل‌بستگی و اکتشاف محیط است.

- سبک دل‌بستگی اجتنابی: مکانیزم اجتناب یک مکانیزم دفاعی در مقابل اضطرابی است که یک مادر غیر قابل اعتماد در کودک بر می‌انگیزد. این افراد کسانی هستند که قبل از جلسه جدایی بودن هیچ درگیری و یا درگیری بسیار اندک با والدین با اکتشاف محیط می‌پردازند.

- سبک دل‌بستگی دوسوگرا: کودکان نایمن دوسوگرا کسانی هستند که در موقعیت ناآشنا مشکل‌تر می‌توانند به احساس آرامش دست یابند. در برابر چیزهایی تازه محتاط‌ترند و انحصارگر و وابسته‌اند و نسبت به عواطف منفی خود هشیارند.

۵-۱۰- الگوهای دل‌بستگی در بزرگسالان و زوجین

پژوهشگران به طبقه بندی سبک‌های دل‌بستگی دست زدند و این پدیده تکاملی را به گونه‌های دیگر تبیین کرده‌اند که به این صورت طبقه‌بندی می‌شود:

دسته ایمن، دسته دلمشغول یا نگران، دسته ترسان، دسته اجتنابی (فطرت، ۱۳۹۰).

افراد ایمن: از نظر عاطفی برایشان ساده است به دیگران نزدیک شوند و با آنها ارتباط برقرار می‌کنند از اینکه آنها به دیگران و دیگران به آنها وابسته شوند احساس ناراحتی نمی‌کنند. از اینکه تنها شوند و یا دیگران آنها را نپذیرند نگرانی ندارند.

افراد دلمشغول: خواهان این هستند که از نظر عاطفی با دیگران صمیمی شوند اما این را در می‌یابند که گویا آنقدری که آنها نزدیکی به دیگران را دوست دارند دیگران اینطور نیستند. از نداشتن روابط نزدیکی ناراضی‌اند اما نزدیک هم نمی‌شوند چرا که احساس می‌کنند شاید دیگران آنقدری که آنها برای خود ارزش قائلند ارزش قائل نباشند.

1 Hazen
2 Shaver
3 Berman and Spurling

افراد ترسان: از نزدیکی به دیگران ناراحت هستند و یا اینکه خواهان روابط عاطفی نزدیک هستند و از اینکه به دیگران اعتماد کنند یا نزدیک شوند می‌ترسند، چرا که نگران هستند از لحاظ عاطفی صدمه بینند.
افراد اجتنابی: به روابط نزدیک عاطفی با دیگران راحت هستند و ترجیح می‌دهند احساس عدم دلبستگی و خود اتکایی و نه آنها به دیگران و نه دیگران به آنها وابسته نباشند.
در نهایت می‌توان سبک‌های دلبستگی را بر اساس دو محور اضطراب کم، اضطراب زیاد و اجتناب زیاد و همچنین با در نظر گرفتن مثبت یا منفی از دیگران به چهار نوع تقسیم بندی نمود (دیباجی، ۱۳۹۲).

۶- آزمون فرضیات

فرضیه یک: کیفیت دلبستگی به خدا و مولفه‌های آن، هوش هیجانی در دانشجویان را پیش بینی می‌کند.
نتایج به دست آمده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون به شرح زیر است:

جدول ۱: نتایج حاصل از آزمون ضریب همبستگی پیرسون در مورد فرضیه اول

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی پیرسون	نتیجه آزمون
کیفیت دلبستگی به خدا	۳۶۲	۰/۵۲۹	تأیید
هوش هیجانی	۳۶۲		

همانگونه که در جدول (۱) مشاهده می‌شود، سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده و لذا فرضیه H_0 مبنی بر عدم وجود رابطه معنی‌دار میان دو متغیر رد می‌شود یعنی رابطه مستقیم و معنی دار میان کیفیت دلبستگی به خدا و هوش هیجانی با شدت ۰/۵۲۹ وجود دارد. نتایج به دست آمده از رگرسیون به شرح زیر است:

جدول ۲: نتایج برازش مدل رگرسیون ساده برای متغیر وابسته هوش هیجانی و متغیر مستقل کیفیت دلبستگی به خدا

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	آماره F	سطح معنی‌داری	نتیجه
۰/۵۲۹	۰/۲۸۰	۰/۲۷۷	۱۰۱/۱۲۳	۰/۰۰۰	تأیید

با توجه به جدول (۲) مشاهده می‌شود که سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ (میزان خطای آزمون) است و کیفیت دلبستگی به خدا بر هوش هیجانی اثر معنی‌داری دارد و متغیر مستقل ۲۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند.

جدول ۳: ضرائب به دست آمده از برازش مدل رگرسیون

نتیجه	سطح معنی‌داری	T آماره	ضریب استاندارد شده		ضریب ثابت
			ضریب استاندارد	بتا	
تأیید	۰/۰۰۰	۱۵/۰۰۹	۰/۱۲۰	۱/۷۹۵	۰/۱۲۰
تأیید	۰/۰۰۰	۱۰/۲۵۶	۰/۵۲۹	۰/۳۹۴	۰/۳۹۴

بنا به جدول ضرائب مشاهده می‌شود که سطح معنی‌داری متغیر دلبستگی به خدا کمتر از ۰/۰۵ بوده و بنابراین فرضیه H_0 مبنی بر عدم تأثیر متغیر مستقل در مدل رد می‌شود یعنی متغیر دلبستگی به خدا اثر معنی‌دار بر هوش هیجانی دارد و بنابراین فرضیه فرعی اول تأیید می‌گردد.

(دلبستگی به خدا) $= ۱/۷۹۵ + ۰/۳۹۴$ = هوش هیجانی

فرضیه دوم: کیفیت دلبستگی به خدا و مولفه‌های آن، هوش هیجانی درون فردی در دانشجویان را پیش بینی می‌کند.
نتایج به دست آمده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون به شرح زیر است:

جدول ۴: نتایج حاصل از آزمون ضریب همبستگی پیرسون در مورد فرضیه اول

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی پیرسون	نتیجه آزمون
کیفیت دلبستگی به خدا	۳۶۲	۰/۴۱۵	تأیید
هوش هیجانی درون فردی	۳۶۲		

همانگونه که در جدول (۴) مشاهده می‌شود، سطح معناداری کمتر از $0/05$ بوده و لذا فرضیه H_0 مبنی بر عدم وجود رابطه معنی‌دار میان دو متغیر رد می‌شود یعنی رابطه مستقیم و معنی‌دار میان کیفیت دلبستگی به خدا و هوش هیجانی درون فردی با شدت $0/415$ وجود دارد. نتایج به دست آمده از رگرسیون به شرح زیر است:

جدول ۴: نتایج برازش مدل رگرسیون ساده برای متغیر وابسته هوش هیجانی درون فردی و متغیر مستقل کیفیت

دلبستگی به خدا

نتیجه	سطح معنی‌داری	آماره F	ضریب تعیین شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
تأیید	$0/000$	$54/004$	$0/169$	$0/172$	$0/415$

با توجه به جدول (۵) مشاهده می‌شود که سطح معنی‌داری کمتر از $0/05$ (میزان خطای آزمون) است و کیفیت دلبستگی به خدا بر هوش هیجانی درون فردی اثر معنی‌داری دارد و متغیر مستقل ۱۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند.

جدول ۵: ضرائب به دست آمده از برازش مدل رگرسیون

نتیجه	سطح معنی‌داری	T آماره	ضریب استاندارد		ضریب ثابت
			بتا	خطای معیار	
تأیید	$0/000$	$10/778$		$0/168$	$1/810$
تأیید	$0/000$	$7/349$	$0/415$	$0/055$	$0/404$

بنا به جدول ضرائب مشاهده می‌شود که سطح معنی‌داری متغیر دلبستگی به خدا کمتر از $0/05$ بوده و بنابراین فرضیه H_0 مبنی بر عدم تأثیر متغیر مستقل در مدل رد می‌شود یعنی متغیر دلبستگی به خدا اثر معنی‌دار بر هوش هیجانی درون فردی دارد و بنابراین فرضیه فرعی اول تأیید می‌گردد.

(دلبستگی به خدا) $0/404 + 1/810 =$ هوش هیجانی درون فردی

فرضیه سوم: کیفیت دلبستگی به خدا و مولفه‌های آن، هوش هیجانی بین فردی در دانشجویان را پیش بینی می‌کند. نتایج به دست آمده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون به شرح زیر است:

جدول ۶: نتایج حاصل از آزمون ضریب همبستگی پیرسون در مورد فرضیه سوم

نتیجه آزمون	ضریب همبستگی پیرسون	تعداد	متغیرها
تأیید	$0/365$	۳۶۲	کیفیت دلبستگی به خدا
		۳۶۲	هوش هیجانی بین فردی

همانگونه که در جدول (۷) مشاهده می‌شود، سطح معناداری کمتر از $0/05$ بوده و لذا فرضیه H_0 مبنی بر عدم وجود رابطه معنی‌دار میان دو متغیر رد می‌شود یعنی رابطه مستقیم و معنی‌دار میان کیفیت دلبستگی به خدا و هوش هیجانی بین فردی با شدت $0/365$ وجود دارد. نتایج به دست آمده از رگرسیون به شرح زیر است:

جدول ۸: نتایج برازش مدل رگرسیون ساده برای متغیر وابسته هوش هیجانی بین فردی و متغیر مستقل کیفیت

دلبستگی به خدا

نتیجه	سطح معنی‌داری	آماره F	ضریب تعیین شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
تأیید	$0/000$	$39/999$	$0/130$	$0/133$	$0/365$

با توجه به جدول (۸) مشاهده می‌شود که سطح معنی‌داری کمتر از $0/05$ (میزان خطای آزمون) است و کیفیت دلبستگی به خدا بر هوش هیجانی بین فردی اثر معنی‌داری دارد و متغیر مستقل ۱۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند.

جدول ۷: ضرائب به دست آمده از برازش مدل رگرسیون

نتیجه	سطح معنی داری	T آماره	بتای غیر استاندارد شده		نتیجه
			ضریب استاندارد	بتا	
تأیید	۰/۰۰۰	۱۰/۴۴۱	۰/۱۷۸	۱/۸۵۷	ضریب ثابت
تأیید	۰/۰۰۰	۶/۳۲۴	۰/۳۶۵	۰/۰۵۸	دلبستگی به خدا

بنا به جدول ضرائب مشاهده می شود که سطح معنی داری متغیر دلبستگی به خدا کمتر از ۰/۰۵ بوده و بنابراین فرضیه H_0 مبنی بر عدم تأثیر متغیر مستقل در مدل رد می شود یعنی متغیر دلبستگی به خدا اثر معنی دار بر هوش هیجانی بین فردی دارد و بنابراین فرضیه فرعی سوم تأیید می گردد.

(دلبستگی به خدا) $= ۱/۸۵۷ + ۰/۳۶۸$ هوش هیجانی بین فردی

فرضیه چهارم: کیفیت دلبستگی به خدا و مولفه های آن، مدیریت استرس در دانشجویان را پیش بینی می کند. نتایج به دست آمده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون به شرح زیر است:

جدول ۸: نتایج حاصل از آزمون ضریب همبستگی پیرسون در مورد فرضیه چهارم

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی پیرسون	نتیجه آزمون
کیفیت دلبستگی به خدا	۳۶۲	۰/۳۲۶	تأیید
	۳۶۲		
مدیریت استرس			

همانگونه که در جدول (۱۰) مشاهده می شود، سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده و لذا فرضیه H_0 مبنی بر عدم وجود رابطه معنی دار میان دو متغیر رد می شود یعنی رابطه مستقیم و معنی دار میان کیفیت دلبستگی به خدا و مدیریت استرس با شدت ۰/۳۲۶ وجود دارد.

نتایج به دست آمده از رگرسیون به شرح زیر است:

جدول ۹: نتایج برازش مدل رگرسیون ساده برای متغیر وابسته مدیریت استرس و متغیر مستقل کیفیت دلبستگی به خدا

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	F آماره	سطح معنی داری	نتیجه
۰/۳۲۶	۰/۱۰۶	۰/۱۰۳	۳۰/۹۵۹	۰/۰۰۰	تأیید

با توجه به جدول (۱۱) مشاهده می شود که سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ (میزان خطای آزمون) است و کیفیت دلبستگی به خدا بر مدیریت استرس اثر معنی داری دارد و متغیر مستقل ۱۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می کند.

جدول ۱۰: ضرائب به دست آمده از برازش مدل رگرسیون

نتیجه	سطح معنی داری	T آماره	بتای غیر استاندارد شده		نتیجه
			ضریب استاندارد	بتا	
تأیید	۰/۰۰۰	۷/۰۸۱	۰/۲۳۵	۱/۶۶۲	ضریب ثابت
تأیید	۰/۰۰۰	۵/۵۶۴	۰/۳۲۶	۰/۰۷۷	دلبستگی به خدا

بنا به جدول ضرائب مشاهده می شود که سطح معنی داری متغیر دلبستگی به خدا کمتر از ۰/۰۵ بوده و بنابراین فرضیه H_0 مبنی بر عدم تأثیر متغیر مستقل در مدل رد می شود یعنی متغیر دلبستگی به خدا اثر معنی دار بر مدیریت استرس دارد و بنابراین فرضیه فرعی چهارم تأیید می گردد.

(دلبستگی به خدا) $= ۱/۶۶۲ + ۰/۴۲۷$ مدیریت استرس

فرضیه پنجم: کیفیت دلبستگی به خدا و مولفه های آن، خلق و خوی عمومی در دانشجویان را پیش بینی می کند. نتایج به دست آمده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون به شرح زیر است:

جدول ۱۱: نتایج حاصل از آزمون ضریب همبستگی پیرسون در مورد فرضیه پنجم

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی پیرسون	نتیجه آزمون
کیفیت دلبستگی به خدا	۳۶۲	۰/۳۰۲	تأیید
	۳۶۲		
خلق و خوی عمومی			

همانگونه که در جدول (۴-۲۱) مشاهده می‌شود، سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده و لذا فرضیه H_0 مبنی بر عدم وجود رابطه معنی-دار میان دو متغیر رد می‌شود یعنی رابطه مستقیم و معنی دار میان کیفیت دلبستگی به خدا و خلق و خوی عمومی با شدت ۰/۳۰۲ وجود دارد.

نتایج به دست آمده از رگرسیون به شرح زیر است:

جدول ۱۲: نتایج برازش مدل رگرسیون ساده برای متغیر وابسته خلق و خوی عمومی و متغیر مستقل کیفیت دلبستگی به خدا

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	F آماره	سطح معنی داری	نتیجه
۰/۳۰۲	۰/۰۹۱	۰/۰۸۸	۲۶/۰۵۳	۰/۰۰۰	تأیید

با توجه به جدول (۱۴) مشاهده می‌شود که سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ (میزان خطای آزمون) است و کیفیت دلبستگی به خدا بر خلق و خوی عمومی اثر معنی داری دارد و متغیر مستقل ۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند.

جدول ۱۳: ضرائب به دست آمده از برازش مدل رگرسیون

نتیجه	سطح معنی داری	T آماره	ضریب استاندارد شده		ضریب ثابت
			خطای معیار	بتا	
تأیید	۰/۰۰۰	۸/۷۷۶	۰/۲۱۶	۱/۸۹۳	ضریب ثابت
تأیید	۰/۰۰۰	۵/۱۰۴	۰/۳۰۲	۰/۳۶۰	دلبستگی به خدا

بنا به جدول ضرائب مشاهده می‌شود که سطح معنی داری متغیر دلبستگی به خدا کمتر از ۰/۰۵ بوده و بنابراین فرضیه H_0 مبنی بر عدم تأثیر متغیر مستقل در مدل رد می‌شود یعنی متغیر دلبستگی به خدا اثر معنی دار بر خلق و خوی عمومی دارد و بنابراین فرضیه فرعی پنجم تأیید می‌گردد.

(دلبستگی به خدا) $= ۱/۸۹۳ + ۰/۳۶۰$ و خلق و خوی عمومی

فرضیه ششم: کیفیت دلبستگی به خدا و مولفه‌های آن، سازگاری در دانشجویان را پیش بینی می‌کند.

نتایج به دست آمده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون به شرح زیر است:

جدول ۱۴: نتایج حاصل از آزمون ضریب همبستگی پیرسون در مورد فرضیه سوم

متغیرها	تعداد	ضریب همبستگی پیرسون	نتیجه آزمون
کیفیت دلبستگی به خدا	۳۶۲	۰/۳۵۰	تأیید
سازگاری	۳۶۲		

همانگونه که در جدول (۴-۲۵) مشاهده می‌شود، سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده و لذا فرضیه H_0 مبنی بر عدم وجود رابطه معنی دار میان دو متغیر رد می‌شود یعنی رابطه مستقیم و معنی دار میان کیفیت دلبستگی به خدا و سازگاری با شدت ۰/۳۵۰ وجود دارد.

نتایج به دست آمده از رگرسیون به شرح زیر است:

جدول ۱۵: نتایج برازش مدل رگرسیون ساده برای متغیر وابسته سازگاری و متغیر مستقل کیفیت دلبستگی به خدا

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	F آماره	سطح معنی داری	نتیجه
۰/۳۵۰	۰/۱۲۳	۰/۱۱۹	۳۶/۲۹۷	۰/۰۰۰	تأیید

با توجه به جدول (۴-۲۶) مشاهده می‌شود که سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ (میزان خطای آزمون) است و کیفیت دلبستگی به خدا بر سازگاری اثر معنی داری دارد و متغیر مستقل ۱۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند.

جدول ۱۶-۴: ضرائب به دست آمده از برازش مدل رگرسیون

نتیجه	سطح معنی داری	T آماره	ضریب استاندارد شده		ضریب ثابت
			خطای معیار	بتا	
تأیید	۰/۰۰۰	۸/۴۶۶	۰/۳۰۷	۱/۷۵۲	ضریب ثابت
تأیید	۰/۰۰۰	۶/۰۲۵	۰/۳۵۰	۰/۴۰۸	دلبستگی به خدا

بنا به جدول ضرائب مشاهده می‌شود که سطح معنی‌داری متغیر دل‌بستگی به خدا کمتر از ۰/۰۵ بوده و بنابراین فرضیه H_0 مبنی بر عدم تأثیر متغیر مستقل در مدل رد می‌شود یعنی متغیر دل‌بستگی به خدا اثر معنی‌دار بر سازگاری دارد و بنابراین فرضیه فرعی ششم تأیید می‌گردد.

(دل‌بستگی به خدا) $0/408 + 1/752 =$ سازگاری

۷- نتیجه گیری

هدف از این تحقیق پیش‌بینی هوش هیجانی توسط کیفیت دل‌بستگی به خدا در بین دانشجویان می‌باشد و اینکه آیا اساساً چنین رابطه‌ای منجر به بهبود هوش هیجانی در بین دانشجویان می‌شود یا خیر. به عبارت دیگر این تحقیق به دنبال تعیین اثر کیفیت دل‌بستگی به خدا بر هوش هیجانی می‌باشد. برای این منظور فرضیه‌هایی تدوین شده است که ارتباط بین ابعاد دل‌بستگی به خدا و مولفه‌های آن بر هوش هیجانی را مورد بررسی قرار می‌دهد. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده گردید این پرسشنامه شامل دو بخش سؤالات عمومی و سؤالات اختصاصی در برگزیده متغیرهای اصلی پژوهش کیفیت دل‌بستگی به خدا و هوش هیجانی می‌باشد. متغیر هوش هیجانی شامل ۵ مؤلفه هوش هیجانی درون فردی، هوش هیجانی بین فردی، مدیریت استرس، خلق و خوی عمومی و سازگاری بوده است و متغیر کیفیت دل‌بستگی به خدا نیز دارای مولفه‌های پایگاه ایمن، منبع آرامش، اعتراض به جدایی، جوارجویی، دید مثبت نسبت به خود و دید مثبت از خدا بوده می‌باشد. با تعیین جامعه آماری پژوهش که دانشجویان دانشگاه خیم است، تعداد نمونه آماری با استفاده از روش فرمول کوکران برای جامعه معلوم ۳۵۸ نفر تعیین گردید لذا برای دستیابی به این مقدار ۳۸۰ پرسشنامه در بین دانشجویان توزیع گردید که از این تعداد ۳۶۲ پرسشنامه قابل قبول و به منظور تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار گرفت. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش رگرسیون ساده و چندگانه و نرم‌افزار SPSS استفاده گردید. نتایج این تحقیق نشان داد که تمامی مولفه‌های کیفیت دل‌بستگی به خدا به غیر از اعتراض به جدایی بر هوش هیجانی درون فردی تأثیر گذار می‌باشد. در زمینه تأثیر اعتراض به جدایی، جوارجویی، دید مثبت نسبت به خود و دید مثبت نسبت به خدا به عنوان مولفه‌های کیفیت دل‌بستگی به خدا بر هوش هیجانی بین فردی تأثیر گذار می‌باشد. در زمینه تأثیر مولفه‌های کیفیت دل‌بستگی به خدا تنها پایگاه ایمن و منبع آرامش به عنوان مولفه‌های دل‌بستگی به خدا بر مدیریت استرس تأثیر گذار می‌باشد. همچنین از بین مولفه‌های کیفیت دل‌بستگی به خدا تنها پایگاه ایمن و منبع آرامش بر خلق و خوی عمومی تأثیر گذار می‌باشد. از بین مولفه‌های کیفیت دل‌بستگی به خدا تنها اعتراض به جدایی، جوارجویی، دید مثبت نسبت به خود بر سازگاری تأثیر گذار می‌باشد.

منابع :

۱. احمري طهران، هدی؛ حیدری، اکرم، کچویی، احمد، مقیسه، مریم و ایرانی، آزاد (۱۳۸۷). همبستگی بین نگرش نسبت به امور مذهبی و افسردگی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم، سال ۱۳۸۷. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم پزشکی قم.
۲. اژدری فرد، پری سیما و قاضی، قاسم و نورانی پور، رحمت الله (۱۳۹۰) بررسی تأثیر آموزش عرفان و معنویت بر سلامت روان دانش آموزان. فصلنامه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی، ۱۰۵-۱۲۲.
۳. آقایانی چاوشی، اکبر؛ طالبیان، داود، طرخورانی، حمید؛ صدقی جلال، هما؛ آزرمی، هاله؛ فتحی آشتیانی، علی (۱۳۸۷). بررسی رابطه نماز با جهت گیری مذهبی و سلامت روان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس گروه روانشناسی.
۴. باچر، جیمز، مینکا، سوزان و هولی، جیل، آسیب شناسی روانی، ترجمه یحیی سیدمحمدی، تهران، ارسباران، ۱۳۹۰
۵. بحرینیان، سید عبدالمجید؛ دلشاد، حسین، شاکری، زهت و عزیزی، شاکری (۱۳۹۱ ب). بررسی نگرش پزشکان نسبت به تأثیر میزان معنویت در روند درمان بیماران، فصلنامه اخلاق پزشکی، سال ششم، شماره بیستم.
۶. بحرینیان، سید عبدالمجید؛ سعادت، راضیه، شاکری، زهت و عزیزی، فریدون (۱۳۸۹ الف). بررسی نگرش بیماران نسبت به تأثیر معنویت در روند درمان آنان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران.
۷. برآبادی، حسین احمد (۱۳۹۳). مقایسه کیفیت تصور از خدا در بیماران افسرده و افراد سالم. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم تربیتی بجنورد.
۸. بزرگی، م. (۱۳۸۳). ارتباط میان سبک‌های دل‌بستگی به خدا، صبر و عزت نفس در میان دانشجویان کارشناسی دانشگاه تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
۹. بوالهروی، جعفر؛ نظیری، قاسم و زمانیان، سکینه (۱۳۹۱). اثربخشی رویکرد گروه درمانی معنوی بر کاهش میزان افسردگی اضطراب و استرس در زنان مبتلا به سرطان سینه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم پزشکی تهران.
۱۰. بهرامی، آمنه و یوسف بهرامی، ۱۳۹۱، بررسی رابطه بین هوش هیجانی با بهداشت روانی دانشجویان (مورد: دانشگاه پیام نور سردشت)، نخستین همایش ملی شخصیت و زندگی نوین، سنج، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج.

۱۱. پاکدامن، شهلا، سیدموسوی، پریسا سادات و قنبری، سعید، (۱۳۹۵) کیفیت دل‌بستگی به خدا و رفتارهای هیجانی در نوجوانان، روانشناسی کاربردی، ش ۱۷، ص ۸۵-۱۰۰
۱۲. تقوی، احمد؛ زهرا عسکری؛ الهه آهنگری و صفیه حیرانی، ۱۳۹۳، بررسی رابطه بین هوش هیجانی و سلامت روان در دانشجویان دانشگاه پیام نور کاشمر، دومین همایش ملی پژوهش و درمان در روانشناسی بالینی، تربیت جام، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تربیت جام.
۱۳. تقی‌یاره، فاطمه، مظاهری، محمد علی و آزاد فلاح، پرویز، (۱۳۸۴) بررسی ارتباط با سطح تحول من، دل‌بستگی به خدا و جهت‌گیری مذهبی در دانشجویان، مجله روانشناسی، ش ۳۳، ص ۲۱-۳
۱۴. جان بزرگی، مسعود (۱۳۹۳). جهت‌گیری مذهبی و سلامت روان. پژوهش در پزشکی (مجله پژوهشی دانشکده پزشکی)
۱۵. جناح‌آبادی، ح و سابقی، ف. (۱۳۹۳). رابطه دل‌بستگی به خدا با معناداری زندگی والدین کودکان کم توان ذهنی شهر زاهدان. دو فصلنامه علمی پژوهشی طلوع بهداشت یزد (۲) ۱۱۲ - ۹۹.
۱۶. چین آوه، محبوبه و طباطبائی، سیده فاطمه (۱۳۹۵). پیش‌بینی افکار خودکشی بر اساس نگرش مذهبی و توکل به خدا. فرهنگ در دانشگاه اسلامی، سال ششم، شماره اول.
۱۷. حدادی کوهسار، ع ا و غباری بناب، ب (۱۳۹۰). تصویر ذهنی از خدا و افکار پارانوئیمانند در دانشجویان. فصلنامه روانشناسان ایرانی
۱۸. حسنی، رمضانعلی؛ احمدی، محمدرضا و میردیکوندی، رحیم (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین خوش بینی اسلامی، خوش بینی آموخته شده سلیگمن و امنیت روانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
۱۹. خان صنمی شعبانعلی؛ عابدینی، زهرا، شاه سیاه، مرضیه و طاهری خرامه، زهرا (۱۳۹۳). بررسی رابطه جهت‌گیری مذهبی با کیفیت زندگی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم. مجله دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، دوره ۲۲، شماره ۲.
۲۰. خان محمدی، ارسلان و ملیحه اعظمی، ۱۳۹۴، بررسی رابطه هوش هیجانی و دل‌بستگی به خدا با اضطراب اجتماعی دانشجویان، ششمین همایش سراسری آسیب‌های پنهان زیست دانشجویی، کردستان، جهاددانشگاهی واحد کردستان.
۲۱. خداپناهی، کریم و خاکساربلداچی، محمدعلی، (۱۳۹۶) رابطه جهت‌گیری مذهبی و سازگاری روانشناختی در دانشجویان، مجله روانشناسی، سال نهم، ش ۳، ص ۳۲۰-۳۱۰
۲۲. سپاه منصور، مژگان و شهبازی زاده، فاطمه و خوشنویس، الهه (۱۳۹۴). ادراک دل‌بستگی کودک، دل‌بستگی بزرگسال و دل‌بستگی به خدا. فصلنامه روانشناسان ایرانی. ۲۵۴-۲۶۴، ۴
۲۳. سپاه منصور، مژگان؛ امامی پور، سوزان؛ حسن زاده فرشید، ساناز (۱۳۹۳) ادراک دل‌بستگی کودکی، دل‌بستگی بزرگسال و دل‌بستگی به خدا، فصلنامه روانشناسان ایرانی سال چهارم. شماره ۱۵.
۲۴. شاکری نیا، ایرج (۱۳۹۲). تأثیر باورهای مذهبی بر سلامت روانی انسان، نشریه ماهنامه آموزشی، تربیتی پیوند، شماره ۲۵
۲۵. شهبازی زاده، فاطمه، (۱۳۹۰) تدوین مدلی جهت تبیین پایگاه‌های هویت در ارتباط با نقش دل‌بستگی به والد و خدا، کارکرد خانواده و مقابله مذهبی، پایان نامه دکتری، دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی
۲۶. شیروانی، علی (۱۳۹۰). سنجش دیدگاه آلستون در باب تجربه‌ی خدا با رویت خدا در اندیشه اسلامی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران.
۲۷. صادقی، منصوره السادات؛ عصار، مریم، پیمان پاک، فائزه، ابراهیمی، سیدمحسن (۱۳۹۳). نقش ابعاد اصلی شخصیت در نوع ارتباط با خدا. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید بهشتی.
۲۸. صمدی، پروین (۱۳۹۰). هوش معنوی، اندیشه نوین تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه الزهرا (س) دوره ۲
۲۹. عباسی، بابک (۱۳۹۱). تجربه‌ی دینی و ادراک از خدا نگاهی انتقادی به نظریه‌ی آلستون. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.
۳۰. عسگری، پرویز؛ صفرزاده، سحر (۱۳۹۲). رابطه‌ی نگرش مذهبی، بهزیستی روان شناختی و افسردگی با عملکرد تحصیلی دانشجویان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز.
۳۱. علمی، قربان؛ چنگی آشتیانی، مریم (۱۳۹۲). بررسی کارکرد معنابخشی دین در اندیشه علامه طباطبایی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران.
۳۲. غباری بناب، باقر و حدادی کوهسار، علی اکبر (۱۳۹۰)، دل‌بستگی به خدا در بافت فرهنگ اسلامی: پایه‌های نظری، ساخت و روانسازای ابزار اندازه‌گیری، دوره ۱، شماره ۴، شماره ۸۱-۱۰۶.
۳۳. غباری بناب، ب و حدادی کوهسار، ع ا (۱۳۹۰). سلامت روان، تصویر ذهنی از خدا و کیفیت دل‌بستگی در نوجوانان بزهدکار. اندیشه و رفتار در روانشناسی بالین
۳۴. غباری بناب، باقر؛ سلیمی، محمد؛ سلیمانی، لیلا؛ نوری مقدم، ثنا. (۱۳۹۵). هوش معنوی، فصلنامه علمی

۳۵. قیامی، سیده زهرا. (۱۳۸۹). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی با سبک‌های مقابله مذهبی، مجله روانشناسی و علوم تربیتی، سال سی و پنجم، شماره ۲۳۳-۲۲۱
۳۶. کاظمی، محمود؛ بهرامی، بهرام (۱۳۹۳). نقش اعتقادات معنوی و فرایض اسلامی در ارتقای سلامت روانی و پیشگیری از اختلالات روانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه زنجان دانشکده‌ی علوم انسانی.
۳۷. گلشاهی، طاهره؛ مرادی، اعظم، مباشری، محمود، میرزائیان، محمود و یوسفی، زهرا (۱۳۹۳). بررسی تأثیر حمایت اجتماعی و نگرش مذهبی بر رضایت از زندگی سالمندان شهرستان بروجن. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان.
۳۸. مغالو، مهناز؛ آگیلار، مریم، وفایی (۱۳۸۸). رابطه عوامل و وجوه الگوی پنج عاملی شخصیت با شادکامی و سلامت روانی و جسمانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت مدرس تهران.
۳۹. منجزی، فرزانه؛ شفیع آبادی، عبدالله و سودانی، منصور (۱۳۹۰). بررسی اثر ارتباط اسلامی و نگرش‌های مذهبی بر بهبود رضایت زناشویی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوزستان.
۴۰. موسوی، غفور؛ عرفانی فر، داریوش و دهقانی، غلام رضا و ابراهیمی، امراه (۱۳۸۶). نگرش توحیدی و پیشگیری از افسردگی. مجله تحقیقات علوم رفتاری، دوره پنجم، شماره ۲.
۴۱. مهدی‌یار منصوره، تقوی سید محمدرضا، گودرزی محمدعلی. (۱۳۹۵)، پیش‌بینی صبر براساس تعلق مادی و دلبستگی به خدا در دانشجویان. دین و سلامت. ۴ (۲): ۲۹-۳۸
۴۲. میکاییلی، نیلوفر؛ مقصود نادر؛ یوسف فخام و معصومه اسمعیلی، ۱۳۹۳، رابطه هوش هیجانی با سبک‌های دلبستگی در بین دانشجویان، اولین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی، انجمن علمی توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین.
۴۳. ناصرقلی بافتی، نعیمه، ملایی، حمید، حسن‌زاده، علی. (۱۳۹۵). پیش‌بینی هوش هیجانی و سازگاری اجتماعی براساس سبک‌های دلبستگی. مجله علمی - پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، ۲۳(۳)، ۳۹۸-۴۰۵.
۴۴. نصیرزاده، مصطفی؛ شریفی راد، غلامرضا، اسلامی، احمدعلی و حسن زاده، اکبر (۱۳۹۱). بررسی مقایسه‌ای افسردگی، اضطراب و استرس در جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال با رفتار و عدم رفتار سوء مصرف مواد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم پزشکی اصفهان.
۴۵. نوابخش، مهرداد و پوریوسفی، حمید (۱۳۹۰). نقش دین و باورهای مذهبی بر سلامت روان، مجله پژوهش دینی ۷۸-۱۰۵
۴۶. نوربالا، احمدعلی؛ دماری، بهزاد، ریاضی، سهند (۱۳۹۳). اصلاح سبک زندگی به منظور پیشگیری از اختلال‌های روانی شایع به ویژه اختلال افسردگی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهشتی تهران.
47. Association, A. P., & others. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders, (DSM-5). American Psychiatric Pub.
48. attachment to God and their relation to affect, religiosity, and
49. Bayat, M. (2010). Evidence of resilience in families of children with autism. *Journal of Intellectual Disability Research*, 51(9), 702-714.
50. Bell-Dolan, & D, Wessler, A, "Attributional style of anxiety children: extension from cognitive theory and research on adult anxiety". *Journal of anxiety disorder*, v8(1), 2014, p79-96
51. Bergin AE. Religiosity and Mantal Health: A critical reevaluation and meta-analysis. *Professional Psychology: Research and Practice*. (2012); 14(2): 170-84.
52. Berk, L., & others. (2013). Development through the lifespan. Pearson Education India.
53. Bowlby (1973). Separation, anxiety and anger. In: J., Attachment and loss. New York: Basic; 2.
54. Bradshaw, M, "Attachment to God, image of God, and psychological distress in a nationwide sample of presbyterians". *The international journal for the psychology of the psychology of religion*, v20, 2010, p 130-147.
55. Brumariu, L. E., & kerns, k. A., "mother-child attachment and social anxiety symptoms in middle childhood". *Journal of applied development psychology*, v29, 2009, p 393-402.
56. Carr, A. (2013). *Positive Psychology*. London: Routledge.
57. Connor, K. M., & Davidson, J. R. (2015). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*, 18(2), 76-82.
58. Ellison, C, et al., "Blessed assurance: religion, anxiety, and tranquility among us adults", *social science research*, v 38(3), 2010, p 656-667.
59. Erozkan, A, "the relationship between attachment style and social anxiety: an investigation with Turkish university student", *social behavior and personality*, v37(6), 2015.p 835-844.

60. Feeney, J. A., & Noller, P. (2015). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58 (2), 281.
61. Gerstein, E. D., Crnic, K. A., Blacher, J., & Baker, B. L. (2011). Resilience and the course of daily parenting stress in families of young children with intellectual disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 53(12), 981–997.
62. Gilboa-schechtman, E., et al., "Anticipated reactions to social events: difference among individuals with generalized social phobia, obsessive compulsive disorder, and nonanxious controls", *cognitive therapy and research*, v24, 2013, p 731-746.
63. Granqvist, P. (2014). Religiousness and perceived childhood attachment: On the question of compensation or correspondence. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 37(2), 350-367.
64. Greenberg, E. (2011). "W"r eeed, n. sdd Bnnffsss and burdnns of mothrr nrg child with a disability. *Social Science & Medicine*, 64(1), 150–163.
65. Greenberger, E., & McLaughlin, C, "attachment, coping, and explanatory style in late adolescence". *Journal of youth and adolescence*, v27(2), 2013, p121-139.
66. Hallahan, D. P., Kauffman, J. M., & Pullen, P. C. (2015). *Exceptional learners*. Pearson/Allyn and Bacon.
67. Hassall, R., Rose, J., & McDonald, J. (2013). Parenting stress in mothers of children with an intellectual disability: The effects of parental cognitions in relation to child characteristics and family support. *Journal of Intellectual Disability Research*, 49(6), 405–418
68. health, mental health, and a pain in a chronic pain population. *J of*
69. Hernandez, G, "Attachment to god, spiritual coping and Alcohol use". *the international Journal for the psychology of religion*, v 20, 2010, p97-108.
70. Hodapp, R. M., Ricci, L. A., Ly, T. M., & Fidler, D. J. (2012). The effects of the child with Down syndrome on maternal stress. *British Journal of Developmental Psychology*, 21(1), 137–151.
71. Joshi, s., Kumari, S. (2011). Religious beliefs and Mental Health: An empirical Review. *Delhi Psychiatry Journal*, Vol. 14, 1: 40-50.
72. Joules, Shaalon, "The mediating role of god attachment between religiosity and spirituality and psychology adjustment in young adults", unpublished doctoral dissertation, school of the ohio state university, 2011.
73. Kirkpatrick, L. A. (2011). Attachment and religious representations and behavior. In *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp.803-822). New York: Guilford Press.
74. Kirkpatrick, L. A. (2013). God as a substitute attachment figure: A longitudinal study of adult attachment style and religious change in college students. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24 (9), 961-973.
75. Kirkpatrick, L. A., & Shaver, P. R. (2011). An attachment-theoretical approach to romantic love and religious belief. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18 (3), 266-275.
76. Kirkpatrick, L. A., & Shaver, P. R. (2012). Attachment theory and religion: Childhood attachments, religious beliefs, and conversion. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 29 (3), 315- 334.
77. Kirkpatrick, L.A, shaver, P. R, "An attachment theoretical approach to love and religious belief", *personality and social psychology bulletin*, v 18, 2013, p 266-275
78. Langer, N. (2010). Resiliency and spirituality: Foundations of strengths perspective counseling with the elderly. *Educational Gerontology*, 30, 611–617.
79. Lloyd, T. J., & Hastings, R. (2016). Hope as a psychological resilience factor in mothers and fathers of children with intellectual disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 53(12), 957–968.
80. Loewenthal, K, et al., "comfort and Joy? Religion, cognition and mood in mood in protestants and jews under stress". *cognition and emotion*, v14, 2016, p 355-374.
81. Lyons, A. M., Leon, S. C., Phelps, C. E. R., & Dunleavy, A. M. (2010). The impact of child symptom severity on stress among parents of children with ASD: The moderating role of coping styles. *Journal of Child and Family Studies*, 19(4), 516. 524.
82. Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J. (2013). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 66–104.
83. Mak, W. W., & Ho, G. S. (2011). Caregiving perceptions of Chinese mothers of children with intellectual disability in Hong Kong. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 20(2), 145–156.
84. Masten, A. S. (2013). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227.

85. McCormick J, Hoekman K, Smith D. Religious orientation and locus of control in an Australian Open Enrolment Christian School. Australian Association for Research in Education Annual Conference. Sydney, (2013): 22- 4.
86. McCubbin, M.A., & McCubbin, H.I. (2010). Resiliency in families: A conceptual model of family adjustment and adaptation in response to stress and crisis. In H. McCubbin, A.
87. Miner, M. (2011). The impact of child-parent attachment, attachment to God and religious orientation on psychological adjustment. *Journal of Psychology and Theology*, 37(2), 114.
88. Miner, M., "The impact of child parent attachment, attachment to God and Religious orientation on psychological adjustment". *Journal of psychology and theology*, v37(2), 2012, p 114-124
89. Miodrag, N., & Hodapp, R. M. (2010). Chronic stress and health among parents of children with Intellectual and developmental disabilities. *Current Opinion in Psychiatry*, 23(5), 407-411.
90. Mochon, D.; M.I. Norton & D. Ariely (2011). "Who Benefits From Religion?". *Social Indicators Research*, 101 (1): 1-15.
91. Neal, J. & Edelman, R., "The etiology of social phobia: toward a development profile". *Clinical Psychology Review*, v 23, 2015, p761-785.
92. Okozi, I. f. "Attachment to God: its impact on the psychological wellbeing of persons with Religious vocation". unpublished Doctoral Dissertation, Seton Hall University, 2010.
93. Olsson, M. B., & Hwang, C. P. (2015). Socioeconomic and psychological variables as risk and protective factors for parental well-being in families of children with intellectual disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 52 (12), 1102-1113.
94. Pain; 116:311-321.
95. Patterson, J. M. (2011). Integrating family resilience and family stress theory. *Journal of Marriage and Family*, 64(2), 349-360.
96. personality
97. Personality: Accumulating Evidence. *Journal of Psychology*
98. Prince-Embury, S., Saklofske, D. H., & Vesely, A. K. (2014). Measures of Resiliency. *Measures of Personality and Social Psychological Constructs*, 290.
99. Rippentrop, A. E., Altmaier, E. M., Chen, J. J., Found, E. M., Keffala, J.
100. rkin, R. M., et al, "Social anxiety, self-serving bias self-presentation in causal attribution". *Journal o personality and social psycholog*, v 38, 2010, p 23-35.
101. Rowatt, W. C., & Kirkpatrick, L. A. (2014). Two dimensions of
102. Rowatt, W., & Kirkpatrick, L. A. (2016). Two dimensions of attachment to God and their relation to affect, religiosity, and personality constructs. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 41(4), 637-651.
103. Schinckus, L., Avalosse, H., Van den Broucke, S., & Mikolajczak, M. (2018). The role of emotional intelligence in diabetes self-management behaviors: the mediating effect of diabetes-related distress. *Personality and Individual Differences*, 2018, x.
104. Scorgie, K., & Sobsey, D. (2011). Transformational outcomes associated with parenting children who have disabilities. *Mental Retardation*, 38, 195-206.
105. Shi, L. (2013). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *American Journal of Family Therapy*, 31(3), 143-157.
106. Simpson, D, B. Newman. J. L. Fuqua, D. R. (2016). Spirituality and
107. Spence, S., et al., "Social skills, social outcome and cognitive features of childhood social phobia". *Journal of Abnormal psychology*, v108 (2), 2011,p 211-221.
108. Splika, B., et al., "a General attribution theory for the psychology of Religion". *Journal for the scientific study of Religion*, v24(1), 2013, p 1-118.
109. Stcck, & A.J. pp osow (201.). "Riii gon and uucadd Accppbbtttty: A Cross-ooooo nn ll ysss. Journ for hh nnnnnnnnn study of R... gion, 50 (2)2289-306.
110. Strnadová, I. (2012). Stress and resilience in families of children with specific learning disabilities. *Revista Complutense de Educación*, 17(2), 35-50.
111. Svanberg, P. O. (2014). Attachment, resilience and prevention. *Journal of Mental Health*, 7(6), 543-578.
112. Taylor, S, & Wald, J. "Expectation and attributions in social anxiety disorder: Diagnostic distinction and relationship to general anxiety and depression", *Cognitive Behaviour Therapy*, v23, 2014, p 166-178.

113. TenElshof, J. K., & Furrow, J. L. (2013). The role of secure attachment in predicting spiritual maturity of students at a conservative seminary. *Journal of Psychology and Theology*, 28 (2), 99-108.
114. Thompson, & M. McCubbin (Eds.), *Family assessment: Resiliency, coping, and adaptation: Inventories for research and practice* (pp.1-64).Madiso: university of Wisconsin.
115. V. (2012)The relationship between religion/ spirituality and physical
116. Waller, M. A. (2014). Resilience in ecosystemic context: evolution of the concept. *American Journal of Orthopsychiatry*, 71(3), 290.
117. Weiss, J. A., Robinson, S., Fung, S., Tint, A., Chalmers, P., & Lunsy, Y. (2013). Family hardiness, social support, and self-efficacy in mothers of individuals with Autism Spectrum Disorders. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 7(11), 1310–1317.
118. Woodman, A. C., Mawdsley, H. P., & Hauser-Cram, P. (2015). Parenting stress and child behavior problems within families of children with developmental disabilities: Transactional relations across 15 years. *Research in Developmental Disabilities*, 36, 264–276.

